

EXPOSICIÓN II ENCONTRO INTERNACIONAL DE CESTERÍA NO CAMIÑO

1 de xullo - 30 de setembro 2023

Conxunto Etnográfico das Pallozas do Cebreiro

XUNTA
DE GALICIA

XUNTA
DE GALICIA

Dirección: Elena Varela Arias

Coordinación: M. Pilar Iglesias Armada

Documentación: Ana María Rubiero da Pena

Diseño e fotografía cestos: Marta Cancio Martínez

Edición: Museo do Castro de Viladonga, 2023

Impresión: Prelo

DL LU 103-2023

Ata hai pouco en case todas as aldeas podíanse atopar xentes de oficio que practicaban a cestería. Na actualidade os usos, técnicas e saberes mudaron considerablemente e o oficio loita por seguir vivo.

O Museo do Castro de Viladonga, para darlle visibilidade a este oficio, organiza o **“II Encontro Internacional de Cestería no Camiño”** cunha xornada na que pretende reunir no Conxunto Etnográfico das Pallozas do Cebreiro cesteiros e cesteiras de diferentes procedencias, creando un espazo no que poidan compartir coñecementos ao mesmo tempo que mostrar os seus traballos a un numeroso público que visita este conxunto, entrada en Galicia do Camiño de Santiago. Nesta xornada coñeceremos os numerosos e distintos materiais, técnicas, formas, deseños e usos das diferentes pezas realizadas polos participantes.

Como complemento a este II Encontro preséntase unha mostra con pezas realizadas e cedidas polas persoas participantes. Esta exposición permanecerá aberta na Palloza Museo os meses de xullo, agosto e setembro, no horario de apertura do museo.

Unha segunda xornada completa este evento cunha mesa redonda sobre **“Que cestería queremos”**, dirixida por Carlos Fontales, cesteiro, investigador e docente de cestería; Catalina Piris Obrador, educadora ambiental do Parque Natural da Península de LLevant e membro da Asociación Art de Pauma; Elena Fabeiro, xerente de Artesanía de Galicia e Guadalupe Jiménez, antropóloga da USC.

O noso agradecemento á Asociación de Amigos do Museo e Castro de Viladonga, ao Centro de Artesanía e Deseño, (Centrad) da Deputación Provincial de Lugo, ao Concello de Pedrafita do Cebreiro, á Dirección Xeral de Cultura da Consellería de Cultura, Educación, Formación Profesional e Universidades así como a todos os participantes e a todas as persoas que colaboraron neste proxecto.

ANTONIO LUÍS ÁLVAREZ

Antonio Luís Álvarez desenvolve a súa actividade como cesteiro desde os 18 anos.

De rapaz mandárono aprender un oficio e Antonio elixiu a cestería. Aprendeu en Verín cun cesteiro coñecido na zona.

Aínda que xubilado, hoxe segue a practicar a súa vocación. Traballase no que traballase, toda a súa vida buscou un oco para facer cestas.

O material que utiliza é, fundamentalmente, salgueiro e castiñeiro, co que fai cestas, barreleiros, vendimos, canastros. Tamén fai cestas con vime.

Antonio Luís Álvarez
o cesteiro de Rexosende. Vilardevós (Ourense)
vanesaraivam@gmail.com

Cesta

Madeira de castiñeiro
Técnica: aspas
Uso: agrícola

Cesta

Madeira de castiñeiro
Técnica: aspas
Uso: agrícola

CARLOS FONTALES ORTIZ

Carlos Fontales Ortiz é cesteiro e investigador de cestería desde 1988, docente a partir de 1992. Comezou a aprender o oficio con Carlos Puyol (Corme, A Coruña) e Antonio González (Lobeira, Ourense). Posteriormente seguiu e segue a aprender con cesteiros de Galicia e do resto do Estado.

Ten dous libros publicados (*Cestería de los pueblos de Galicia -2005-* e *Más que cestos. Cestería popular española -2013-*). Foi asesor do obradoiro de cestería da Deputación de Lugo entre 2005 e 2012. Crea a exposición *Más que cestos*, onde recolle máis de 120 pezas da súa colección, a cal foi presentada en Holanda, Polonia, Alemaña, Francia e varias cidades españolas. Participou no festival de curtas sobre cestería celebrado en Lichtenfels (Alemaña) co seu documental *Seica estamos dous no mundo*. Imparte multitude de cursos e conferencias en España, resto de Europa, USA e Marrocos en técnicas de cestería popular, novo deseño e diferentes materiais, ademais de realizar instalacións, estruturas, esculturas e pezas de gran formato, tanto en España como no resto de Europa.

A súa creación oríentase tanto á cestería popular como ao novo deseño e instalacións de Land Art.

Carlos Fontales Ortiz. Madrid.
Residente en Caballar (Segovia)
carlosfontales@gmail.com

Bolso

Codia de chozo e vime, varas de vime,
xuncos e bolsas de plástico recicladas
Técnica: tecido en *dameiro*
Uso: moda/transporte

CRISTINA FONSECA

Cristina Fonseca é cesteira desde a década de 1980. Autodidacta nos seus comezos, posteriormente vaise formar con cesteiros como Carlos Fontales, entre outros.

Elabora pequenas series e pezas únicas en medula de xunco, buño, castaño e, ocasionalmente, outras fibras vexetais.

O seu traballo céntrase na iluminación e a decoración de interiores.

Promove regularmente obradoiros e, como formadora, colabora con diversas entidades públicas e privadas.

Participou e participa en diferentes proxectos con diferentes creacións.

Cristina Fonseca.
Lisboa. Residente en Sintra (Portugal)
cristinadafonseca@gmail.com

Caixa
Medula
Técnica: tecido simple
Uso: decoración/almacenaxe

ENRIQUE TÁBOAS PADÍN

Enrique Táboas Padín empezou a traballar na cestería aos 13 anos, co seu avó, na súa casa de Sanxenxo. A tradición familiar xa viña do seu tataravó e da tradición cesteira de Mondariz.

Traballou neste oficio ata 1981, momento no que tivo que parar para dedicarse a traballos noutros sectores.

Fai cestería de láminas de madeira tanto para o seu uso no mar como na agricultura. Na actualidade fai cestería para preservar o legado cultural e aínda que antes a madeira que se utilizaba era case sempre de castiñeiro, Enrique agora fai cestas con salgueiro, mimosa, acacia, abeleira e ata albaricoqueiro e pexegueiro.

Enrique Táboas Padín
Sanxenxo (Pontevedra)
enriquetaboas@hotmail.com

Carrá
Madeira de castiñeiro
Técnica: tecido de láminas de madeira
Uso: transporte. Para colocar no carro

ESTHER RODRÍGUEZ PÉREZ

Esther Rodríguez dedícase á cestería desde o ano 2011. Aprendeu o oficio cunha tía do seu home, quen lle contaba que no Val Miñor se facían cestos de folla de millo. Un dos usos máis comúns destes cestos era recoller os ovos no galiñeiro e conservalos na casa.

O interese de Esther por que non se perdese este tipo de cestas e técnica fixo que aprendese o básico para facelas e perfeccionou cos anos tanto as técnicas como os usos.

Esther fai cestería de follato de millo e de folla de cana.

Esther Rodríguez Pérez
Gondomar (Pontevedra)
estherrodriguez@gmail.com

Cesto dos ovos
Follato ou folla de mazaroca de millo
Técnica: tecido en espiral
Uso: transporte e ou/almacenaxe

Bandexa
Follato de millo do país
Técnica: tecido en espiral
Uso: almacenaxe

IDOIA CUESTA

Idoia Cuesta aprendeu e traballou con profesionais de moi diversas orixes, culturas, experiencias e coñecementos que lle achegaron novas visións sobre a arte, o deseño, a arquitectura, a moda e a artesanía contemporánea.

Vive e traballa no medio rural. A natureza e a paisaxe que a rodean inspíranla e ofrécenlle a oportunidade de crear pezas sostíbeis.

Nas súas creacións combina diferentes materiais orgánicos e diferentes técnicas artesanais e logra pezas con identidade propia baseada na materia prima que utiliza e nos seus posibles usos, segundo as necesidades e gustos da persoa para a que vai destinada.

Idoia Cuesta
Lasarte-Oria (Guipuzkoa). Residente en Cella (Lugo)
idoiacuesta@gmail.com

Castanea 1

Láminas de castiñeiro, tinguidas con taninos naturais

Técnica: tecido intuitivo

Uso: decoración e/ou almacenaxe

Castanea 2

Láminas de castiñeiro, tinguidas con taninos naturais

Técnica: tecido intuitivo

Uso: decoración e/ou almacenaxe

IVÁN SOUSA PASCUAL

Iván Sousa Pascual traballa a cestería desde hai 15 anos. O oficio aprendeuno en Santa Mariña do Monte (Ourense) con Toño e Chus Labrador.

A súa paixón pola cestería e a devoción polo traballo dos nosos devanceiros fixeron crear nel a necesidade de continuar con este legado.

Traballa con vime e madeira. Técnica mixta.

Iván Sousa Pascual
Allariz (Ourense)
ivansousapascual@gmail.com

Cesta mixta
Peza feita con vime e madeira
Técnica: tecido de varas
Uso: labores agrícolas

Nasa do Mar
Vime, arame e corda
Técnica: tecido de varas
Uso: pesca de nécora e peixes

JOLANTA SURMA

Jolanta Surma é unha artista do téxtil.

Gradúase na Universitat d'art de Pila e na Universitat de Treballs manuais de Wola Sekowa. É membro da asociación polonesa de artes visuais, da asociación de artistas locais "AZYL" en Pila desde 1983 e fundadora e presidenta da Associació d'Artisttes Visuales "Pasja" na súa cidade natal.

O seu foco artístico é a técnica do macramé e as artes téxtiles.

Os seus macramés foron premiados e distinguidos tanto na súa Polonia natal como a nivel internacional. Fixo exposicións por toda Polonia e tamén en Londres, Berlín e Sofía (Bulgaria).

Tamén formou parte do equipo que traballou na película Dark Shadows con Johnny Depp e Michelle Pfeifer creando 20 macramés para algunhas escenas.

Jolanta Surma
Zlotow (Polonia)
makrama2004@wp.pl

Cesta de arte
Cordel de algodón
Técnica: nós e tecidos á man
Uso: decoración e/ ou almacenaxe

Inspiración mariña
Cordel de sisal tinguido á man
Técnica: nós e tecido á man
Uso: decoración

JOSÉ LUÍS CASTRO GÓMEZ

José Luís Castro Gómez comezou a traballar na cestería con tan só 10 anos. Os seus mestres foron o seu pai (Manuel Castro Lence) e o seu avó (Juan Castro Rodríguez). En Tórdea, onde naceu José Luís, chegou a haber dez artesáns que facían cadeiras tradicionais de madeira de castaño e tecido de xunco.

Gústalle facer cadeiras, ademais de ver a necesidade de manter vivo este oficio e o legado familiar e da aldea. De aí que aposte polos modelos tradicionais dos seus predecesores: cadeiras de comedor, de escola, de costura, reclinatorios de igrexa etc.

Luís traballa fundamentalmente asentos para cadeiras.

José Luís Castro Gómez
Tórdea (Castroverde, Lugo)
silheirostordea@gmail.com

Cadeira de costura
Castiñeiro e xunga
Técnica: tecido con cordel de xunga
Uso: vida cotiá

LOLA TOURÓN RÍO

Lola Tourón Río traballa profesionalmente en cestería desde 2003. O seu percorrido de aprendizaxe está tanto na cestería tradicional das persoas artesáns que foi descubrindo por distintos lugares da xeografía galega como en novos artesáns que, coma ela, recuperaron o oficio. Así, vaise formar con cesteiros como Chus Labrador, Antonio Yáñez, Carlos Fontales, Berti Ida, Jette Melgren e Jan Johansen, entre outros.

Traballa na súa casa, en Portomarín (Lugo), e imparte obradoiros de diversas especialidades.

A súa técnica favorita é o colmo, pero tamén traballa con vime vivo, técnica mixta, lazos, espiral, *pleita*, caos ...

Lola Tourón Río
Portomarín (Lugo)
cesteriaviva@gmail.com

Mochila de vime
Vime e coiro
Técnica: tecido de varas
Uso: moda

Faldra
Salgueiro e teas
Técnica: caos
Uso: moda

LUÍSA DA SILVA SEIJAS

Luísa da Silva Seijas leva desenvolvendo o oficio de cesteira desde hai 14 anos. Aprendeu con cesteiras e cesteiros, ademais de completar a súa formación con diferentes publicacións e obradoiros.

Como a maioría das cesteiras e cesteiros, á súa paixón polo oficio únese á necesidade de que este oficio siga vivo no tempo.

Traballa con varas, palla de centeo, vime, agulla de piñeiro, xuncos e láminas de castiñeiro. Gústalle innovar e fusionar diferentes técnicas e materiais. Ela mesma cultiva o centeo e o vime que utiliza.

Luísa da Silva Seijas
Ares (A Coruña)
luisadasilvaseijas@gmail.com

Bolso bombón
Palla de centeo e coiro
Técnica: *pleita* de picos cosida en espiral
Uso: moda

Carabel do mar
Vime pelado
Técnica: tecido de varas trenzadas
Uso: mariñeiro. Transporte do xantar ou peixe

MANUEL NEVES FERREIRA

Manuel Neves Ferreira hai máis de 30 anos que aprendeu a facer mobiliario tradicional en buño (*schoenoplectus lacustris*) da rexión de Santarém. Hoxe é un dos poucos artesáns en activo. Foi no ano 1989, a partir dun curso de formación co mestre Matias Domingos, cando aprendeu esta arte.

É artesán, divulgador e mestre. Entre as diversas actividades nas que participou e participa están as múltiples exposicións como *Lookout* no Museu de la Pauma (Mas de Barberans, Tarragona, 2020) ou *Homofaber exhibition* (Venecia, 2019). Foi tamén un dos cesteiros convidados a participar como formador no Summer camp de cestaria (Lisboa, 2019), de onde saíron as pezas que logo formaron parte da exposición *Um cento de cestos* no Museu de Arte Popular de Lisboa

Manuel Neves Ferreira
Santarém (Portugal)
mnevesferreira@hotmail.com

Cadeira
Buño
Técnica: tecido de buño
Uso: asiento infantil
Premio CICRA 2022 modalidade tradicional

MARÍA JESÚS LABRADOR SEQUEIROS

María Jesús Labrador Sequeiros traballa na cestería desde 1993. No ano 1991, visitando a Feira de Artesanía de Viveiro (Lugo), coñeceu o Sr. Ramón de Valadouro (Foz, Lugo) que estaba facendo cestos. Con el aprendeu a "cestear" co vime. Este inicio levouna a seguir aprendendo e investigando no mundo da cestería galega. Entre outros, aprendeu a madeira con Toño no Val (Lobeira), cestería mixta na zona da Estrada e cestería de colmo con Justo de Ponteceso.

Fai todo tipo de cestería, desde a tradicional ata a contemporánea traballando con madeira, vime, colmo e diferentes fibras téxtiles.

María Jesús Labrador Sequeiros
Ourense
mr.lbrdr@gmail.com

Cesto
Peza feita con vime fendido e
costelas de castiñeiro
Técnica: tecido perpendicular
Uso: transporte/moda

Cesto
Vime, roten, cordel de sisal e
madeira recollida en encoros
Técnica: tecido perpendicular
Uso: transporte/moda

MARUJA TORRE QUINTÁNS

Maruja Torre foi costureira de profesión. Na súa casa a súa nai facía os Sancosmeiros para protexérense do sol nos labores agrícolas, polo que foi no ámbito familiar onde aprendeu a traballar a palla para facer este tipo de chapeu.

É unha das poucas mulleres en Galicia que desenvolveu un labor de recuperación da elaboración dos Sancosmeiros, impartindo cursos de trenza e incluíndo todo o proceso desde o cultivo do trigo ao seu tratamento.

No ano 2003 decidiu recuperar tamén as corozas, traxe tradicional que protexía da chuvia e que Maruja lembraba do seu avó. Para aprender a facelas formouse con Manuel Anido Vilas do Carballal, Vilamaior de Santa Comba (A Coruña).

Maruja Torre Quintáns
Mazaricos
<https://www.trenzarte.gal/>

Coroza
Xunco
Técnica: tecido de xuncos
Uso: protección contra frío e choiva

Sancosmeiro
Palla de trigo
Técnica: trenzado e cosido
Uso: protección solar e protección para a carga

TADEUSZ PIĘTA

Tadeusz Pięta empezou a aprender o oficio por casualidade en 2002. No transcurso da súa formación recibiu clases particulares dun mestre tecedor, quen lle ensinou a maioría dos diferentes tecidos, como dar forma e combinar diferentes cores e como combinar o vime coa madeira. Tamén asistiu a clases en escolas de artesanía, en cursos da Academia de Lucznica (Polonia) e na Universidade de Oficios Artísticos Populares, tamén en Polonia.

En 2011 participou por primeira vez nunha competición internacional e gañou unha mención honorífica. En sucesivos anos, entrevistou en competicións, concursos e feiras nacionais e internacionais celebradas en Cataluña e na cidade de Salt. En 2019 formou parte do grupo organizador do festival mundial Nowy Tomysl, celebrado en Polonia. Pertence a tres asociacións de artesáns. En 2013 obtivo o diploma de oficial na profesión de cestería e, ao ano seguinte, o diploma de mestre na profesión de cestería.

Tadeusz Pięta
Polonia
tadeuszpietal@gmail.com
<https://www.facebook.com/tadeusz.pieta.5>

Cesta
Vime americano
Técnica: tecido de varas
Uso: decoración

Cesto
Vime americano
Técnica: tecido de varas
Uso: decoración

YOLANDA IZQUIERDO DE LA ROSA

Yolanda Izquierdo de la Rosa comeza a ter contacto coa cestería no ano 2006 en Capdepera con motivo da celebración de l'Any de la llata, organizada polo concello balear co obxectivo de dar a coñecer, con demostracións, obradoiros e exposicións, esta tradición, que foi unha das principais actividades económicas da cidade ata os anos 60.

Yolanda fai cestería profesional dende o ano 2012. Pertence á asociación Art de la Pauma. No ano 2021 recibiu a Carta d'artesana llatera.

Traballa *pleita* con palma

Yolanda Izquierdo de la Rosa
Mallorca
artdelapauma@gmail.com
yolitas.info@gmail.com
@yolitas.es

Bolso modelo "Sara"
Palma
Técnica: *pleita estraviada* e lisa
Uso: moda
Premio Dona Artesana (Mallorca)

Antonio Luís Álvarez (Rexosende, Ourense)
Carlos Fontales Ortíz (Segovia)
Cristina Fonseca (Portugal)
Enrique Táboas Padín (Sanxenxo, Pontevedra)
Esther Rodríguez Pérez (Gondomar, Pontevedra)
Idoia Cuesta (Outeiro de Rei, Lugo)
Iván Sousa Pascual "O'Sousa" (Allariz, Ourense)
Jolanta Surma (Polonia)
José Luís Castro Gómez (Tórdea, Lugo)
Lola Tourón Río (Carqueixeda, Lugo)
Luísa da Silva Seijas (Ares, A Coruña)
Manuel Neves Ferreira (Portugal)
María Jesús Labrador "A Bugarda" (Lobeira, Ourense)
Maruja Torre Quintáns (Mazaricos, A Coruña)
Tadeusz Pieta (Polonia)
Yolanda Izquierdo de la Rosa (Mallorca)

